

- Ladegård
Ladegårdsvej 6
3700 Rønne

Kolofon: Bornholms Regionskommune, maj 2014
Udarbejdet af: Teknik & Miljø
Layout & Tryk: Teknik & Miljø
Journalnummer: 09.17.18P19-0020
Sagsbehandler: Helle Thers
Kortbilag: Kort & Matrikelstyrelsen

Ladegård

Ladegård
Ladegårdsvej 6, 3700 Ronne
Ejendomsnummer: 4000074399
CHR nr. 80899
CVR nr. 19431533
P-nr. 1002310672
Mobilnr. 40332232
E-mail: steenstender@mail.dk

---

§12-Miljøgodkendelse til

Ladegård

- Slagtesvineproduktion –

Godkendelsesdato: 7. maj 2014

Indholdsfortegnelse

Miljøgodkendelse til Ladegård	6
1 Generelle vilkår	6
1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning.....	6
1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion	7
1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen.....	7
2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget	7
2.1 Staldinventar- og drift.....	7
2.2 Ventilation	7
2.3 Rengøring af staldanlæg.....	7
2.4 Lugt.....	7
Vilkår vedrørende gyllebeholdere og forbeholder.....	8
2.6 Gødningsopbevaring	8
2.7 Gyllehåndtering	8
2.8 Spildevand og overfladevand	8
2.10 Uheld og risici	9
2.11 Støjkluder	9
2.12 Skadedyr.....	10
2.13 Støv	10
2.14 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier.....	10
Olie.....	10
Affald.....	10
Sprøjtemidler og medicin.....	11
3 Staldanlæg, gyllekølingsanlæg og gylleforsøringsanlæg	11
4 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi	12
5 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol	12
Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse	13
6. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer	13
6.1 Ansøger og ejerforhold	13
6.2 Husdyrbruget	13
6.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	13
6.3.1 Landskabelig placering af Ladegård	13
6.3.2 Ladegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.	13
6.4 Ejendommens bygningsanlæg.....	14
6.4.1 Produktionsanlægget.....	14
6.5 Ejendommens husdyrhold.....	15
6.6 Opbevaringskapacitet	15
6.6.1 Produktion af husdyrgødning.....	15
6.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg.....	15
7 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug	15
7.1 Energi	15
7.1.1 El	16
7.1.2 Diesel/fyringsolie	16
7.2 Vand.....	16
7.4 Foder og foderopbevaring.....	16
7.5 Sæsæd	16
7.6 Kemikalier og pesticider.....	16
8 Flexibilitet	17

9 Forventede reststoffer og emission fra anlægget	17
9.1 Husdyrgødning	17
9.4 Ammoniakfordampning.....	17
9.5 Lugtemission	17
9.5.1 Vedvarende lugtkilder.....	17
9.5.2 Periodiske lugtkilder.....	18
9.6 Støvemission	18
9.7 Støjkilder	18
9.7.1 Vedvarende støjkilder	18
9.7.2 Periodiske støjkilder.....	18
9.8 Lys.....	19
9.9 Transport	19
9.9.1 Intern transport.....	19
9.9.2 Ekstern transport.....	19
9.10 Fluor og skadedyr	20
9.11 Spildevand	20
9.12 Affald.....	20
9.12.1 Olie- og kemikalieaffald.....	20
9.12.2 Animalsk affald	20
10 Risici.....	21
11 Egenkontrol.....	21
12 Husdyrbrugets ophør	22
Vurderinger.....	22
13 Vurdering af produktions miljøpåvirkning.....	22
13.1 Kvælstofpåvirkning.....	22
13.1.3 Vandløb og søer.....	23
13.3 Ammoniakdeposition til naturarealer	23
13.4 Pesticidpåvirkning	24
13.5 Påvirkning af bilag IV arter	24
14 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering.....	25
15 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener	25
16 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik.....	26
Samlede ammoniakemission fra produktionen i forhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdi for svinebesætninger	30
17 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier	32
18 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget	32
19 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse.....	32
19.1 Alternative løsninger.....	32
19.2. 0-alternativ	32
20 Afværgeforanstaltninger.....	33
20.1 Tekniske foranstaltninger	33
20.2 Håndtering af husdyrgødning	33
21 Samlet konkluderende vurdering	33
22 Generelle forhold.....	33

22.1 Tidligere offentliggørelser.....	33
22.2 Klagevejledning.....	34
Bilag 1 – kort med angivelse af §3-områder og EU-habitatområder i forhold til Ladegård	35
Bilag 2 – Anlægstegning.....	36

Miljøgodkendelse til Ladegård

Bornholms Regionskommune giver hermed godkendelse i henhold til om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer samt tilhørende bekendtgørelse nr. 1280 af 8. november 2013 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug og bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer.

Svineproduktionen på Ladedegård kan udvides fra 12.500 slagtesvin (30-108 kg) til 12.700 slagtesvin (30-117kg), hvilket svarer til en udvidelse fra 358,53 dyreenheder (DE) til 421,42 DE.

Der sker ingen bygningsmæssige ændringer på Ladegård i forbindelse med udvidelsen.

1 Generelle vilkår

Denne godkendelse omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne. Til ejendommen er tilknyttet husdyrproduktion vedrørende CHR nr. 80899, og ejendommen er desuden knyttet til CVR nr. 19431533 samt P-nr. 1002310672.

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler, love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Med ”udnyttet” menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug og der er indsat et dyrehold svarende til opstart af den ansøgte produktion. Den fulde årsproduktion behøver således ikke være opfyldt 2 år efter meddelelse af godkendelse.

Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:

- Når besætningen er nået op på 421,42 dyreenheder
- Besætningens/produktionens størrelse den 16. april 2016

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb april 2022.

Vilkårene kan dog til enhver tid ændres efter reglerne i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 40 stk. 2.

Virksomhedens miljøgodkendelse skal, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt, at foretage den første revurdering i 2022.

Denne godkendelse skal være kendt af den daglige driftsansvarlige og andet personale med tilknytning til husdyrbruget.

1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning

- 1.1.1 Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår.
- 1.1.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikre at stier holdes tørre, samt at staldene og fodringsanlæg holdes rene. Klimatiske forhold fx meget høje temperaturer kan medføre at grise gøder i et større areal af stien.

- 1.1.3 Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes, således at unødigt spil undgås i videst muligt omfang.
- 1.1.4 Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion

- 1.2.1 Svinebruget tillades drevet med et dyrehold på maksimalt 421,42 DE, svarende til 12.700 slagtesvin (30-117 kg). Det tillades en afvigelse på ind og afgangsvægt, sålænge det maksimale antal DE ikke overskrides.
Produktionen må dog ikke overstige 421,42 DE i slagtesvin.

Indgangsvægten må dog kun variere inden for intervallet 30-34 kg og afgangsvægten må variere inden for intervallet 113-117 kg.

1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen

- 1.3.1 Ændring i ejerforhold (eller hvem der har ansvar for driften) skal meddeles til kommunen. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommune inden gennemførelsen. Kommunen vurderer om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske indenfor rammerne af denne godkendelse.
- 1.3.2 De vilkår der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget

2.1 Staldinventar- og drift

- 2.1.1 Der skal etableres overbrusningsanlæg ELLER højtryksanlæg, hvor staldluften tilføres forstøvet vand i samtlige stalde.

I stalde til smågrise, avls- og slagtesvin taget i brug efter 1. juli 2000 er det et lovkrav, at der til grise over 20 kg opsættes overbrusning eller andre foranstaltninger, der giver grisene mulighed for køling. (§ 4 i lov nr. 256 af 8. marts 2013 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin).

2.2 Ventilation

- 2.2.1 Ventilatorer skal renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr. Nævnte skal fremgå af egenkontrol journal.

2.3. Rengøring af staldanlæg

- 2.3.1 Der skal opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

2.4Lugt

- 2.4.1 Såfremt der efter kommunens vurdering opstår væsentlige lugtgener, der vurderes at være væsentlig større end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.

Vilkår vedrørende gyllebeholdere og forbeholder

- 2.5.1 Umiddelbart efter udkørsel af gylle fra gyllebeholderen skal gyllebeholderen tilføres snittet halm, således gylleoverfladen er dækket af et betydeligt lag halm indtil flydelaget dannes efter 1-2 uger.
- 2.5.2 Forbeholderen på 300 m³, som skal anvendes til opbevaring af gylle, indtil gyllen afhentes af Biokraft A/S skal have fast overdækning i form af betonlåg.

2.6 Gødningsopbevaring

- 2.6.1 Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder på husdyrbruget

2.7 Gyllehåndtering

- 2.7.1 Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, der ikke lever op til § 18 i bekendtgørelse nr. 915 af 27. juni 2013 om husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v., skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages og pumpningen i så fald afbrydes.
- 2.7.2 Såfremt der ved en eller flere af gyllebeholderne er etableret fast pumpeudstyr, skal elinstallationen indrettes, så at pumpen ikke kan startes utilsigtet.
- 2.7.3 Hvis der er monteret fjernbetjent pumpeudstyr på en eller flere af gyllebeholderne, skal der være monteret en anordning, der sikrer at pumpen slår fra automatisk, når der er pumpet, hvad der svarer til indholdet af en gyllevogn. Der kan alternativt etableres en anordning, som sikrer, at pumpen kun kan startes, når der står en gyllevogn under udløbet.

2.8 Spildevand og overfladevand

- 2.8.1 Tagvand kan ledes direkte til vandløb eller sø. Overfladevand fra øvrige befæstede arealer skal passere et veldimensioneret sandfang inden udledning til dræn, vandløb eller sø (kræver særskilt tilladelse).
- 2.8.2 Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og anvendes i henhold til reglerne for husdyrgødning i bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 915 af 27. juni 2013).
- 2.9.3 Vaskevand fra rengøring af stalde skal opsamles i beholder og må herefter anvendes i overensstemmelse med bestemmelserne for spildevand i husdyrgødningsbekendtgørelsen.
- 2.9.4 Vask af maskiner og redskaber uden gødningsrester skal ske på fast vaskeplads. Vaskevandet kan, mod særskilt tilladelse, udledes til dræn, dog skal vandet forinden udløbet gennemgå rensning i et veldimensioneret sandfang og en godkendt olieudskiller.
- 2.9.5 Al vask af maskiner, redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester og sprøjte skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske jf. bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 915 af 27. juni 2013).

2.10 Uheld og risici

- 2.10.1 Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 114 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448
- 2.10.2 Der er udarbejdet en beredskabsplan for Ladegård som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Denne beredskabsplan skal vedligeholdes så oplysningerne i den altid er opdateret.
- 2.10.3 Såfremt planen ikke forelægger på tidspunktet, hvor godkendelsen meddeles, skal den indsendes til tilsynsmyndigheden senest én måned efter meddelelse af godkendelsen.

2.11 Støjklider

- 2.11.1 Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Mandag-fredag Kl 7-18 (8 timer) Lørdag Kl 7-14 (7 timer)	Alle dage Kl. 18-22 (1 timer) Lørdag Kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdag Kl. 7-18 (8 timer)	Alle dage Kl. 22-7 (½ timer)	Alle dage Kl. 22-7 Maksimal værdi
55 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)	55 dB(A)

- 2.11.2 Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.
- 2.11.3 Virksomheden skal, for egen regning, dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.

Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at vilkår nr. 2.11.1 ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

I våde høst år kan behovet for tørring af korn og andre afgrøder være så stort, at det er nødvendigt at lade blæserne køre i døgndrift. Særligt ved køling af korn kan det være nødvendigt at gøre det om natten, da temperaturen om dagen er for høj til, at der kan køles.

2.12 Skadedyr

- 2.12.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinier fra Statens Skadedyrslaboratorium. Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.
- 2.12.2 Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

2.13 Støv

- 2.13.1 Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

2.14 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier

Olie

- 2.14.1 Olietanke skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag, og som minimum være overdækket med et halvtag.
- 2.14.2 Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 2.14.3 Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spil kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- 2.14.4 Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.

Affald

- 2.14.5 Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.
- 2.14.6 Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.
- 2.14.7 Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Det gælder dog ikke afbrænding af affald, der er tilladt i medfør af BOFA I/S's affaldsregulativ (haveaffald)
- 2.14.8 Virksomhedens medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende. Affaldet skal bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.
- 2.14.9 Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket kasse, container (større dyr under kadaverkappe) eller lignende og placeres ved privatvejen indtil staldanlægget, således at der i tidsrummet indtil afhentning ikke opstår uhygiejniske forhold herunder adgang for omstrejfende dyr.
- 2.14.10 Affald bør sorteres i containere opstillet på ejendommen.

2.14.11 Olie- og kemikalieaffald skal opbevares i egnet emballage og skal stå på støbt areal. Oplagspladsen skal være under tag.

Sprøjtemidler og medicin

2.14.12 Rester af lægemidler og kanyler fra dyrehold betragtes som ”særligt affald” og skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald. Medicin (lægemidler) må ikke opbevares sammen med levnedsmidler eller foderstoffer.

2.14.13 Lægemiddelrester og brugte kanyler skal bortskaffes via autoriserede kanaler som fx kommunale modtageordninger. Ved særlige forholdsregler for bortskaffelse af lægemidler, vil det fremgå af indlægssedlen i pakningen.

Påfyldning af vand i forbindelse med brug af sprøjtemidler må ikke ske ved direkte opsugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer. Der må ikke være risiko for afløb til dræn eller vandløb.

2.14.14 Medicinrester og rester af sprøjtemidler samt emballage skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald, herunder reglerne om olie- og kemikalieaffald.

3 Staldanlæg, gyllekølingsanlæg og gylleforsuringsanlæg

Gyllekølingsanlæg

- 3.1 Der skal i den nyeste af eksisterende slagtesvinestalde være etableret gyllekølingsanlæg.
- 3.2 Gyllekanalerne i den nye slagtesvinestald - i alt 1.025 m² - skal, såvel som det allerede er etableret i den eksisterende slagtesvinestald, forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
- 3.3 Varmepumpen i slagtesvinestaldene skal levere en årlig køleydelse på mindst 20621 kWh, for at reducere ammoniakfordampningen med 10 %. Dette svarer til en køleeffekt på 10,5 kW med en driftstid på 2000 timer om året.
- 3.4 Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, der registrerer den månedlige og årlige køleydelse målt i kWh. Alternativt kan der monteres en timetæller og en separat elmåler på varmepumpen. I så fald skal følgende ligning overholdes: antal timer årligt x køleeffekt = mindst den årlige køleydelse, der er stillet vilkår om.
- 3.5 Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med et trykovervågningssystem, en alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
- 3.6 Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Anlægget skal mindst én gang årligt efterses af en sagkyndig i anlægstypen. Nødvendige reparationer og justeringer skal foretages.
- 3.7 Enhver type af driftsstop noteres i logbog sammen med angivelse af årsag og varighed.

- 3.8 Registreringer fra datalogger, logbogen, de årlige kontrolrapporter samt øvrige servicereporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst tre år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Gylleforsuringsanlæg

- 3.9 Gylleforsuringsanlæggets effekt på 65 % reduktion af ammoniakfordampningen skal dokumenteres ved registrering via elektronisk datalog over pH i gyllen samt ved dokumentation af indkøb og forbrug af syre. Anlæggets driftstid skal være 8760 timer årligt for at opnå reduktionen på 65 %.

Samlet ammoniak udledning

- 3.10 Den samlede ammoniakfordampning fra stald og lager må ikke overstige 4.717,82 kg kvælstof/år, beregnet i IT-ansøgningssystemet.

Ved brug af gyllekøling og gylleforsuring beregnes ammoniakemissionen totalt til 2.847,33 kg N/år. Fravælges brug af gyllekøling, beregnes ammoniakemissionen i husdyrgodkendelse.dk til 2.875,37 kg N/år. BAT kravet kan således opfyldes uden brug af gyllekølingen.

4 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi

- 4.1 Der skal i godkendelsesperioden foretages fornøden forureningsbegrænsning på basis af principper om bedst tilgængelig teknik til nedbringelse af eventuelle gener fra stalde og gødningsopbevaring.
- 4.2 Ved erstatning af råvarer og hjælpestoffer skal virksomheden dokumentere, at erstatningen sker til mindre miljøbelastende råvarer og hjælpestoffer.
- 4.3 Anlæg der er særligt energiforbrugende, fx ventilations- og mælkekølingsanlæg skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.

5 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol

- 5.1 På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår.
- 5.2 Der skal føres journal over dato og aktivitet vedr. udspredning af gylle og sprøjtning i marken. Journalen skal kunne forevises på forlangende af tilsynsmyndigheden.
- 5.3 Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affaldet bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
- 5.4 Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.
- 5.5 Dokumentation i form af forpagtnings- og overførelsesaftaler om husdyrgødning (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse

6. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer

6.1 Ansøger og ejerforhold

Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne ejes og drives af Steen Stender. Ejendommen drives som en konventionel svineproduktion med slagtesvin og tilhørende planteavl. Endvidere ejer og driver Steen Stender St. Dammegård, hvorpå der er en slagtesvineproduktion på 261,21 DE.

6.2 Husdyrbruget

Den nuværende besætning på Ladegård er på 12.500 slagtesvin (30-108 kg) svarende til 358,53 dyreenheder (DE). Det ønskes at udvide produktion til 12.700 slagtesvin (30-117 kg) svarende til 421,42 DE.

6.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Ladegård er placeret i landzone lokaliseret ca. 1 km sydvest for Klemensker by. Den nærmeste samlede bebyggelse er beliggende umiddelbart syd for byzonen ved Klemensker og ligger ca. 900 m øst for ejendommen. De nærmeste naboer som ikke er landbrug er beliggende ca. 620-630 m sydøst for staldene. Området er et kuperet landbrugslandskab med hovedsagligt åbne marker vekslede med mindre skovbevoksning.

6.3.1 Landskabelig placering af Ladegård

Landskabeligt er Ladegård placeret tilbage trukket fra offentlig vej for enden af en cirka 980 meter lang blind vej. Stuehuset er placeret mod vest og omgivet af gårdens have. Driftbygninger er synlig fra Brogårdsvej. Driftsbygningerne er placeret øst for stuehuset.

6.3.2 Ladegårds placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.

Naturbeskyttelsesloven indeholder en generel beskyttelse af en række markante landskabslementer. Loven indeholder desuden forbud mod at ændre tilstanden inden for de beskyttede naturtyper (§ 3 områder), herunder bebyggelse af arealerne.

Museumsloven indeholder et forbud mod ændring af sten- og jorddiger samt selve fortidsmindet.

- Kirkebyggelinie: nærmeste kirkebyggelinie er udlagt omkring Klemens kirke, som ligger ca. 1100 m fra Ladegård.
- Skovbyggelinie: Ladegård er beliggende ca. 1700 meter fra en skovbyggelinie, og placeret i et område, hvor der ikke er restriktioner i forhold til skovrejsning.
- Fortidsmindebeskyttelseslinie: De nærmeste fortidsminder er beliggende henholdsvis 850 m vest og 1050 m nordvest for ejendommen.
- Interesseområde: Umiddelbart nordvest og øst for Ladegård forefindes et interesseområde for naturbeskyttelse.
- Beskyttede jord- eller stendiger: Der findes stendiger langs haven nord for staldbygning, hvor der er givet tilladelse til at lave et gennembrud i i diget for at lave en mellemgang fra eksisterende staldbygning til ny staldbygning.
- Fredede områder: Omkring 1100 meter vest for Ladegård ligger Klemens kirke, som er fredet.
- Kulturmiljøområde: Der er ikke noget særligt kulturmiljø omkring Ladegård.

- Beskyttet naturområder (§ 3 områder): I området omkring Ladegård er der registeret søer, overdrev og enge. Nærmest overdrev ligger ca. 3 km fra Ladegård. Inden for 1 km findes herudover 20 mindre søer/vandhuller. Habitatområde 159 spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne er beliggende ca. 3,2 km imod øst.
- Afstand til arealer omfattet af bufferzoner er mere end 3 km, derfor er Ladegård ikke placeret i bufferzoner i henhold til lov om miljøgodkendelse.
- Områder med drikkevandsinteresse: Arealerne til Ladegård er beliggende inden for områder med drikkevandsinteresser.
- Områder med særlige drikkevandsinteresser: Arealerne tilhørende Ladegård samt forpagtede er beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser.
- Nitratfølsomme grundvandsområder: En part af udspretningsarealerne (7,27), som er tilknyttet produktionen på Ladegård, er beliggende i nitratfølsomme områder.
- Nitratklasse i forhold til overfladevand: En part af udspretningsarealerne er beliggende i områder, hvor overfladevand afvander til nitratfølsomme områder i forhold til overfladevand.

6.4. Ejendommens bygningsanlæg

Ejendommen består oprindeligt af en 3-længet ejendom, hvor stuehuset er opført i pudset vægge med eternittag, staldbygningerne er opført i hvidpudset mursten med gråt eternittag, som i årenes løb er blevet udbygget.

Ved nudriften fungerer de gl. bygninger som kornopbevaring og værksted samt stald med drift, det er meningen at nuværende drift skal forsætte efter udvidelsen.

På ejendommen findes der udover stalde, silo og gylletanke – se anlægstegning bilag 2.

6.4.1 Produktionsanlægget

Nyeste slagtesvinestald

Den nyeste slagtesvinestald er indrettet med delvis spalter med 25-49% fast gulv. Der er etableret overbrusning som er computerstyret og overbrusningen sker afhængigt af udetemperaturen. Stalden indeholder 1920 stipladser, er 33 x 53 m, svarende til i alt 1749 m². Den er 10,2 m i kip og har en taghældning på 20 grader. Stalden er med diffus luftindtag og gulvudsugning. Der er 16 ventilationsafkast med en ydelse på 10.500 m³/ time. Der etableres i hver sektion en nødskorsten der tager over hvis ventilationsanlægget svigter. Det vil sige at der bliver i alt 24 afkastskorstene på taget. Afkastene placeres 1 m. over tagfladen.

Stalden er opført i betonelementer og farven er hvid marmor. I stalden er installeret gyllekøling og gylleforsøringsanlæg.

Eksisterende stalde

Stalden er indrettet med delvis spalter med 50-75% fast gulv. Stalden indeholder 1740 stipladser som reduceres til 1344 stipladser, er 32 x 52 m svarende til ca. 1664 m². Den er 10,2 m i kip og har en taghældning på 20 grader. Stalden er med diffust luftindtag, kombineret med loftventiler. Der er placeret 16 ventilationsafkast med en ydelse på 25.000 m³/ time. Afkastene placeres 1 m. over tagfladen. Stalden er monteret med forsøringsanlæg.

6.5 Ejendommens husdyrhold

I forhold til beregninger og vurdering af udvidelsen på Ladegård miljømæssigt, er, der taget udgangspunkt i den besætnings sammensætning der er godkendt på Ladegård på nuværende tidspunkt. Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Ladegård fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Fordelingen af dyr og dyreenheder (DE) på kategori før og efter udvidelsen på Ladegård

Dyrekategori	Før udvidelse		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Slagtesvin (30-108 kg)	12.500	358,53	-	-
Slagtesvin (30-117 kg)	-	-	12.700	421,42

6.6 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten af husdyrgødning skal være tilstrækkelig i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

6.6.1 Produktion af husdyrgødning

Al husdyrgødningen fra besætningen opsamles i form af gylle. Mængden er beregnet i henhold til gældende lovgivning og normer for de dyrekategorier besætningen er sammensat af. Tabel 3 angiver den producerede mængde husdyrgødning før og efter udvidelsen på Ladegård.

Tabel 3: Produktion af husdyrgødning før og efter udvidelse

Ejendom	Før udvidelsen Gylle m ³	Efter udvidelsen Gylle m ³
Ladegård	6738	7.854

6.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg

I tabel 4 er angivet, hvor meget opbevaringskapacitet, der er på Ladegård.

Tabel 4: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

Beholder	Kapacitet
Gyllebeholder, fortank	200 m ³
Gyllebeholder	2700 m ³
Gyllebeholder, Aabyvej	3000 m ³
Total	5900 m ³

Der er opbevaringskapaciteten på 5900 m³ og dermed er der sikret en opbevaring på 9 måneders produktion. Kapaciteten er således fuld tilstrækkelig til, at der kan leves op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om minimum 9 måneders kapacitet. Endvidere skal det nævnes, at der i opbevaringskapaciteten ikke er indregnet kapaciteten i gyllekanalerne under de enkelte staldafsnit. Opbevaringskapaciteten er derfor endnu større end angivet.

7 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug

7.1 Energi

Der anvendes energi til opvarning af servicorum, foderblanding, belysning og ventilering af staldene.

7.1.1 El

Ved den nuværende produktion er det årlige elforbrug på 178.699 kWh. De store poster på elregnskabet er ventilation, korntørring, fodertilberedning og fodring, belysning samt gyllekøling. Der er ikke opvarmning i staldene men et såkaldt ”Robin Hood”-system, som fordeler varmen internt i stalden. Elforbruget forventes ikke at ændre sig væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

7.1.2 Diesel/fyringsolie

Det totale forbrug af dieselolie på bedriften var i 2010 på 41.362 l. Heraf er ca. 3000 l anvendt til tørring af staldene efter vask, mens resten er brugt på traktorer i markdriften. Forbruget af dieselolie forventes ikke at ændre sig væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

Der er intet forbrug af fyringsolie på ejendommen.

7.2 Vand

Ladegård forsynes med vand fra Klemensker Vandværk. Det totale vandforbrug på ejendommen inkl. beboelse var i 2010 på 4885 m³. Det skønnes, at ca. 300 m³ er anvendt til vask af stalde, mens de resterende ca. 4300 m³ er anvendt til drikkevand inkl. vandspild.

Det skønnes, at der er brugt ca. 100 m³ til vask af redskaber og maskiner, og at de resterende 185 m³ er brugt i beboelsen.

Der anvendes vådfodringsanlæg, og som en del af foderet anvendes valle fra mejeriet. Da en del af vallen er vand, er grisenes forbrug af drikkevand således tilsvarende reduceret. På ansøgers anden ejendom, St. Dammegård, er der i dag vådfodringsanlæg og brug af valle.

Det vurderes, at drikkevandsforbruget i forbindelse med udvidelsen vil blive øget tilsvarende med øgningen i antal dyr til ca. 4475 m³, så det samlede vandforbrug i ansøgt drift vil være ca. 5060 m³.

På Ladegård sættes staldene i blød inden rengøring og dermed bruges mindre vand til rengøring. Vask af maskiner foregår på Ladegård.

7.4 Foder og foderopbevaring

Korn opbevares i to eksisterende bygninger. Soja og mineraler opbevares i den sydlige ende af den eksisterende svinestald, hvor også korngrav, foderblandningsanlæg og vådfodringsanlæg bliver placeret. Mineraler opbevares i sække, mens soja opbevares i siloer inde i bygningen.

7.5 Sæsæd

Forbruget af sæsæd er uafhængigt af udvidelsen på Ladegård, idet mængden alene afhænger af det drevne areals størrelse.

7.6 Kemikalier og pesticider

Der indkøbes hvert år kun pesticider til sæsonen – der er derfor stort set ikke noget oplag, som opbevares vinteren over. Pesticider opbevares i et kemikalierum placeret i en af de eksisterende bygninger.

8 Fleksibilitet

Det ønskes, at der er mulighed for at kunne ændre på besætningsstørrelsen inden for det maksimale antal dyreenheder på ejendommen. Således at indgangsvægten kan variere mellem 30 og 34 kg, og afgangsvægten kan variere mellem 113 kg og 117 kg uden at de ansøgte 421,42 DE overskrides.

9 Forventede reststoffer og emission fra anlægget

9.1 Husdyrgødning

I forbindelse med en husdyrproduktion vil der være et afkast af husdyrgødning indeholdende primært kvælstof, fosfor og kalium. Det er specielt kvælstof og fosfor, der kan påvirke det omgivende miljø. I tabel 7 er angivet mængden af husdyrgødning samt dennes indhold af kvælstof og fosfor før og efter udvidelsen.

Tabel 7: Afkast af husdyrgødning – N & P før og efter udvidelsen

Produktion totalt til udspredning	Kg N		Kg P	
	Før	Efter	Før	Efter
Gylle til St. Dammegeård	43.714,16	55.181,21	8.251,59	9.785,61
Gylle til gylleaftaler	10.033,9	1.849,64	17.054,60	2.852,21

9.4 Ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion vil der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspredding af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af stalddypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Ejendommen er ikke beliggende indenfor bufferzone I eller II, dvs. at der ikke indenfor 1000 meter af Ladegård findes naturarealer omfattet af kravet om bufferzoner. En række naturarealer omkring ejendommen og udspreddingsarealerne er besigtiget. Beregninger af ammoniak emission er beregnet i det elektroniske ansøgningsskema jf. kravet i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Den samlede ammoniakemission fra anlægget er beregnet til 2.847,33 kg N/år og meremissionen fra anlægget er beregnet til at være negativ, idet ammoniakudledningen reduceres med 1151,82 kg N/år i ansøgt drift i forhold til ved nudriften. Meremissionen af ammoniak beregnes altid, og ved meremission forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket nudrift emission. Det generelle kravet om 25 % reduktion på ammoniakudledning er opfyldt med mere end 4.043,70 kg/år, idet der både anvendes gyllekøling og gylleforsuring på ejendommen, se afsnit. 13.2.

9.5 Lugtemission

Lugtemission stammer fra stalderne samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlæggene (vedvarende lugtkilder). Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen (periodiske lugtkilder).

9.5.1 Vedvarende lugtkilder

For de vedvarende lugtkilder beregnes en lugtgeneafstand. Uden for denne lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Lugtgeneafstandene er beregnet ved hjælp af både den nye lugtvejledning (ny lugtvejledning for husdyrbrug) og efter FMK-modellen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj, 2002), og beregningen baseres på følgende elementer:

- Emissionsfaktorer for forskellige dyregrupper,

- En spredningsmodel,
- Genekriterier svarende til forskellige områders lugtfølsomhed,
- Regler for hvordan øvrige forhold kan påvirke geneafstanden

I beregningerne af lugtgeneafstanden er der taget udgangspunkt i, at alle dyr er på stald. Det elektroniske ansøgningsystem (www.husdyrgodkendelse.dk) foretager lugtemissions og lugtgeneberegninger både efter den nye lugtvejledning og FMK-modellen. Det resultat systemet viser ved endt beregning, er resultatet efter den beregningsmodel, der giver den længste geneafstand til omboende, så genekriterierne overholdes uanset modelvalg.

Table 10: Geneafstand for lugt – angivet i hele antal meter

	Beregningsmodel	Geneafstand
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	NY	709,04
Geneafstand til byzone i øvrigt og "samlet bebyggelse"	NY	540,57
Geneafstand til boliger uden for "samlet bebyggelse"	NY	260,35

Genekriteriet for lugt er overholdt, idet der ikke er nabobeboelse, samlet bebyggelse eller byzone/sommerhusområde inden for 1,2 gange af geneafstanden. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er beliggende ca. 330 m fra ejendommen

9.5.2 Periodiske lugtkilder

Udbringning af husdyrgødning foregår primært om foråret. Der køres husdyrgødning fordelt over ca. 6 uger om året. En del af husdyrgødningen nedfældes eller nedbringes i jorden kort efter udspreddning, hvilket minimerer lugtgenerne.

9.6 Støvmission

Der kan forekomme støvemission i forbindelse med håndtering af korn i korngraven beliggende i den sydlige ende af den eksisterende stald. Støvkilden er imidlertid beliggende indendørs og giver derfor ingen væsentlige støvgener til omgivelserne.

9.7 Støjklider

Der skelnes mellem vedvarende og periodiske støjklider, da vedvarende støjklider bidrager væsentligt mere til den samlede støjbelastning fra anlægget end de periodiske støjklider.

9.7.1 Vedvarende støjklider

Vedvarende støj kan forekomme fra ventilationsanlæg, foderblandingsanlæg og vådfodringsanlæg. Støjniveauet forventes ikke intensiveret væsentligt som følge af udvidelsen. Støj fra anlægget er endvidere begrænset, idet anlægget er placeret indendørs.

9.7.2 Periodiske støjklider

Støj kan periodisk stamme fra transport til og fra Ladegård med foder, husdyrgødning og dyr. Den periodiske støj forventes ikke øget væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

9.8 Lys

Der er ingen nævneværdige lyskilder opsat udendørs. Lys udenfor er kun tændt ved afhentning af grise.

9.9 Transport

Der kan forekomme transport af forskellig vis i forbindelse med en husdyrproduktion. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen. Til- og frakørsel til ejendommen kan udelukkende foregå via privatvejen som grænser op til Ladegårdsvej.

9.9.1 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Ladegård vil der ikke være intern transport, da der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transporteres i lukket system fra fodercentralen til de enkelte staldafsnit.

9.9.2 Ekstern transport

Al transport med lastbiler til og fra ejendommen sker normalt kun på hverdage og i dagtimerne.

Herunder ses typen og frekvensen af transporter. Det vurderes, antal transporter ikke vil øges i ansøgt drift, idet det ekstra transportbehov, udvidelsen vil medføre, vil kunne rummes i eksisterende transporter. Dog vil antallet af gylletransporter blive øget, idet udvidelsen betyder en mindre stigning i gylleproduktion. En del af gyllen transporteres til Aabyvej 5, 3700 Rønne, hvor det vil blive opbevaret i en ny gyllebeholder.

Indlevering af smågrise: 1 lastbil om ugen.

Udlevering af slagtesvin: 2 lastbiler om ugen.

Afhentning af døde dyr: I gennemsnit 1-2 gang pr. uge fra afhentningssted ved grusvej ca. 700 m nordøst for gården.

Levering af soja: 2 lastbiler hver sjette uge.

Levering af mineraler: 1 lastbil hver sjette uge.

Transport af gylle fra Ladegård til Aabyvej 5: ca. 75 læs, transporteres med lastbil

Herudover køres der med traktor halm til ejendommen ved høst. Herudover er der forskellig anden kørsel med traktor og andre maskiner i forbindelse med den almindelige markdrift.

Der er etableret en rørledning fra mejeriet til Ladegård, hvorigennem valle ledes direkte til foderanlægget.

Mængden af valle, som vil blive ført gennem rørledningen, svarer til ca. 1 lastbil om dagen. Anlægning af rørledningen betyder derfor, at der er færre transporter til ejendommen, end der ellers ville have været.

Transport af husdyrgødning til beholder på Aabyvej 5 sker hovedsageligt i november, december og januar.

Udbringning af husdyrgødning til markerne sker i gødningssæsonen fra februar.

Produktion af gylle på Ladegård er ved ansøgt drift beregnet til 6469,7 m³. Udbringning foregår med en gyllevogn på 25 tons. Dette giver i alt ca. 260 transporter med gylle til udbringning. Gylleudbringning sker dels fra Ladegård og dels fra gyllebeholderen på Aabyvej 5. Transport med traktor på landevej undgås så vidt muligt. Her opsættes i stedet buffertank i marken, og gyllen transporteres hertil med lastbil. Fra buffertanken udbringes gyllen på marken med traktor og vogn. Gylle udbringes på bedriftens arealer samt gylleaftaler med traktor og gyllevogn.

Udbringingsarealer er hovedsageligt placeret omkring Klemensker, henholdsvis nordøst og sydvest for byen. Endvidere er mindre dele af udbringingsarealet placeret henholdsvis ved Rutsker og langs Aabyvej mellem Sorthat og Muleby, hvor den nye gyllebeholder planlægges etableret. Transport af husdyrgødning vil kunne forekomme gennem tættere bebygget område/ byzone hovedsageligt ved Klemensker og i mindre grad Rutsker.

9.10 Fluer og skadedyr

Der holdes opryddet omkring bedriften og bygningerne vedligeholdes, således at rotter ikke sikres optimale leveforhold. Der opretholdes desuden en god staldhygiejne og god gødningshåndtering. Der er endvidere opstillet rottekasser på ejendommen, som jævnligt tilses.

Fluegener forebygges ved god staldhygiejne, hvor gødnings- og foderrester fjernes løbende. Gyllen udpumpes jævnligt, minimum 1 gang pr. uge i varme perioder. Fluer bekæmpes desuden ved hjælp af biologisk bekæmpelse med rovfluer og efter behov vil der blive foretaget fluebekæmpelse ved hjælp af kemisk bekæmpelse af fluer. Biologisk bekæmpelse ved hjælp af rovfluer, virker ved at larverne forpupper sig og af pupperne udklækkes den levende rovflue. Denne søger straks ned i kanalerne, hvor den starter med at lægge æg. Æggene udklækkes til larver, og det er disse larver der æder staldfluens larver.

9.11 Spildevand

Spildevandet udgøres af det vand, der bruges til vask af stalde, og det vand, der bruges til vask af redskaber og maskiner.

Det skønnes, at forbruget af vand til vask af stalde er ca. 300 m³, og vand til vask af redskaber/maskiner er ca. 100 m³ – det vil sige en samlet spildevandsmængde på ca. 400 m³. Spildevandsmængden vurderes ikke at blive øget i forbindelse med udvidelsen.

Der er ikke toilet og bad i staldene. Toilet findes i en af de eksisterende ældre bygninger, og afløbet herfra ledes til septiktanken ved beboelsen.

I slagtesvinestalden vaskes stierne efter hvert hold grise.

9.12 Affald

Affald, der er forbrændingseget ISAG-kode 19.00, bortskaffes med containerordning. Der udover kommer det resterende affald (ISAG-kode 23.00) ikke brændbart affald, som køres sorteret til BOFA's containerplads efter behov. Farligt affald (EAK-kode 05.13) opbevares i særskilt beholder og er tilmeldt Bofas indsamlingsordning.

9.12.1 Olie- og kemikalieaffald

Spildolie (EAK-kode 06.00) opsamles i 1.000 l palletank, som tømmes efter behov af tømningsfirma, kemikalieaffald (EAK-kode 05.12) opbevares i originalemballage og tilmeldes indsamlingsordning efter behov.

9.12.2 Animalsk affald

Ved nuværende drift er der en dødelighed på 3,6 % hos slagtesvinene. Dødeligheden skønnes ikke at øges ved ansøgt drift.

Nudrift: 450 døde slagtesvin pr. år med en gennemsnitsvægt på 69 kg = ca. 31 tons

Ansøgt drift: 468 døde slagtesvin pr. år med en gennemsnitsvægt på 69 kg = ca. 32 tons

Døde dyr (EAK kode 02 01 02) bortskaffes løbende til Daka Bio-industries.

Alle døde dyr placeres i kasse på støbt bund, placeret ved grusvej ca. 290 m. nordøst for gården (750 m fra Klemensker by), dyrene bliver placeret lige inden afhentning. Der afhentes døde dyr af DAKA ca. 1-2 gange pr uge. Stedet er ikke synligt fra offentlig vej.

10 Risici

Redegørelse for mulige uheld

De mulige risici på Ladegård centrerer sig om forurening af grund- eller overfladevand med gylle, pesticider, rengøringsmidler, veterinærmedicin, olie/diesel

Der er risiko for udslip af gylle i forbindelse med pumpning af gylle til gylleholder og ved omlastning til gyllevogn. Derudover kan der ske udslip ved lækage ved påkørsel eller ved tæring af beholderen.

Der er risiko for punktforurening med olie, pesticider, rengøringsmidler og veterinærmedicin.

Minimering af uheld

Gylle: Terrænforskel mellem stald og gylletank gør, at gyllen af sig selv løber til gyllebeholderne – der er således ikke nogen pumpe. Samtidig er der til den eksisterende gyllebeholder tilknyttet et alarmsystem. En føler på gylletanken sætter en alarm i gang, hvis gylleoverfladen når et vist punkt. Alarmen er indstillet, så der ringes til fire mobiltelefoner, indtil én af dem bliver taget. På denne måde kan et uheld med overløb af gylle ikke ske uopdaget. Samme alarmsystem alarmerer også ved strømsvigt, fejl i foderanlæg mm.

Der er ingen pumpe ved den eksisterende gylletank. Gyllen her afhentes af maskinstation, som selv har pumpe med. Maskinstationens pumpe er indrettet, så alt overløb føres tilbage i gyllebeholderen. Der er således ingen risiko for uheld med stationære pumper ved gylletanken.

Pesticider: Sprøjtepåfyldning og rengøring udføres kun på godkendt vaskeplads med afløb til gylletank. Der indkøbes hvert år kun pesticider til sæsonen – der er derfor stort set ikke noget oplag, som opbevares over vinteren. Pesticider opbevares i kemikalierum med støbt gulv uden afløb.

Veterinærmedicin: Opbevares i køleskabet i forrum/kontor.

Olie: Olie og diesel opbevares indendørs i tanke på støbt gulv.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Skulle uheldet alligevel ske, at der sker et udslip/overløb af gylle, vil gyllen kunne løbe ned til en lille bæk, fortsætte gennem et dræn og komme ud i en lille sø syd for ejendommen. I søen er der en gammel dæmning, som kan forhøjes yderligere med brædder, så gyllen holdes tilbage her og ikke føres videre i dræn fra søen.

Der er udarbejdet en beredskabsplan med beskrivelse af procedurer ved uheld. Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året.

11 Egenkontrol

På ejendommen udføres egenkontrolprogram for dyrevelfærd i overensstemmelse med ”Branchekode for dyrevelfærd i besætninger med svin”. Branchekoden dækker gældende lovgivning samt svinebranchens egne krav og anbefalinger ift. dyrevelfærd og er godkendt af Fødevarestyrelsen. Programmet kontrolleres løbende af bedriftens dyrlæge.

På ejendommen udføres registreringer og procedurer, der følger af Code of Practice (COP), som er Danish Crowns regelsæt for svineproducenter.

Hvert tredje år udføres ”DANISH-kontrol”. DANISH er branchens egen kvalitetskontrol, der sikrer og dokumenterer, at alle danske svinebesætninger lever op til dansk lovgivning og branchens egne krav til dyrevelfærd. En uvildig certificeringsvirksomhed har ansvaret for at besøge og godkende alle danske svinebesætninger. Alle besætninger besøges minimum hvert tredje år, hvor besætningen og dokumentationen for bedriften bliver gået igennem sammen med besætningsejeren.

Der kommer dyrlægebesøg én gang om måneden.

Der gennemføres derudover egenkontrol iht. EU’s ”Branchekode for foderhygiejne”.

Produktionskontrol (effektivitetskontrol) inkl. foderopgørelse udføres fire gange årligt. Herudfra beregnes bl.a. fodereffektiviteten. Opdaterede foderplaner udarbejdes løbende af konsulent. Også dødelighedsprocenten registreres i effektivitetskontrollen.

Der føres logbog over flydelag på gyllebeholdere. Kravet om 10 års beholderkontrol overholdes.

Energi- og vandforbruget kontrolleres en gang årligt.

På bedriften opbevares endvidere:
Gødningsplan.

Desuden kan der i løbet af få dage fremskaffes:

Fakturaer på køb og salg af foder.

Der føres logbog over flydelaget på den eksisterende gyllebeholder. Der er 10 års beholderkontrol.

12 Husdyrbrugets ophør

Ved husdyrbrugets ophør tømmes stalde, foderlagre, gyllekanaler og -tanke. Der rengøres overalt, således at der ikke forefindes foder- og gødningsrester mv., der kan tiltrække skadedyr. Skadedyrsbekæmpelsen på ejendommen opretholdes. Alle forurenende dele på anlægget fjernes. Der foretages en vedligeholdelse af bygningerne for at undgå forfald eller bygningerne nedrives. Ved fjernelse af bygningerne vil byggeaffaldet blive sorteret og kørt til hhv. forbrænding, genbrug eller deponi.

Vurderinger

13 Vurdering af produktions miljøpåvirkning

13.1 Kvælstofpåvirkning

Produktionen på Ladegård påvirker miljøet med kvælstof fra husdyrgødningen. Teknik & Miljø har vurderet om påvirkningen har negativ effekt på grundvandet, vandløb og søer. Vurderingen er foretaget på baggrund af beregninger udført i det lovbefalede elektroniske ansøgningsskema om miljøgodkendelse jf. Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Der ikke er regulering af arealer med i denne miljøgodkendelse. Arealer skal godkendes/reguleres i forbindelse med udarbejdelsen af den første miljøgodkendelse, der meddeles til

en af bedriftens ejendomme. Arealerne til bedriften "Ladegård" er godkendt i forbindelse med miljøgodkendelsen til St. Dammegård, Spiltsgårdsvej 35, 3782 I forbindelse med miljøgodkendelsen til St. Dammegård er der indregnet gylle fra alle ejendomme med husdyrproduktion under bedriften "Ladegård".

13.1.3 Vandløb og søer

Vandløb og søer påvirkes hovedsageligt af udvaskning samt direkte afstrømning til recipienterne. Søer og vandhuller er særligt følsomme overfor tilførsel af fosfor, men visse kær- og mosetyper i tilknytning til søer og vandhuller kan også være følsomme overfor kvælstoftilførsel enten via vandmiljøet eller fra luften. Den atmosfæriske påvirkning er dog så begrænset i forhold til øvrig påvirkning af områdets små søer, at der kan ses bort fra denne.

Det er Teknik & Miljø vurdering af ingen vandhuller eller søer påvirkes væsentligt af den planlagte udvidelse på Ladegård.

13.3 Ammoniakdeposition til natuarealer

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer, og i disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof.

Husdyrproduktioner kan give anledning til udslip af ammoniak og derfor påvirke særligt næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, udbringningsmetode, renholdelse m.v. Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal de øgede ammoniaktab fra stald og lager reduceres med 15% i forhold til et fastsat referencestaldsystem i 2007. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan gennemføres som et krav til reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye anlæg. Udegående dyr friholdes dog for reduktionskrav i den periode, de er udegående. For malkekøer og det tilhørende opdræt reduceres reduktionskravet derfor forholdsmæssigt.

I henhold til beskyttelse af naturområder er der udlagt bufferzoner om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Bufferzoner (bufferzone I) på 300 meter om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Inden for denne beskyttelseszone og inden for selve området kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis udvidelsen medføre en forøget udledning af ammoniak til disse naturområder.

I en yderligere zone i en afstand fra 300-1000 meter om nedenfor nævnte områder (bufferzone II) må en udvidelse maksimalt give anledning til en merbelastning på 0,7 kg N pr. ha. Såfremt der er to eller flere ejendomme med over 75 dyreenheder i zonen og inden for en afstand af 1 km, må merbelastningen maksimalt udgøre hhv. 0,5 og 0,3 kg N pr. ha.

De særlige naturområder, som er omfattet af krav om bufferzone jf. §7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er:

- 1) Højmose
- 2) Lobeliesø
- 3) Hede større end 10 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 4) Overdrev større en 2,5 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 5) Hede, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 6) Overdrev, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder

- 7) Ammoniakfølsomme søer, herunder kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger og brunvandede søer og vandhuller, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder

Teknik & Miljø vurderer ammoniaktabet fra husdyrbruget i forhold til naturområder inden for 1.000 m fra husdyrbruget, jf. bufferzonerne i husdyrloven. Hvad angår påvirkningen af Natura 2000-områder bør vurderingen dog foretages i forhold til naturområder indenfor 3.000 m fra husdyrbruget af hensyn til bestemmelserne i habitatbekendtgørelsen.

Nærmeste naturområde beskyttet af §7 i husdyrloven er et overdrev 3 km sydøst for Ladegård. Totaldepositionen til området er beregnet til 0,0 kg N/ha/år og merdepositionen er 0,0 kg N/ha/år. Teknik & Miljø vurderer på denne baggrund, at Ladegårds husdyrproduktion ikke på nuværende tidspunkt påvirker lokaliteten og vil ej heller efter udvidelsen påvirke naturværdierne på denne lokalitet i negativ retning, hvilket blandt andet skyldes afstanden mellem ejendommen og naturområdet.

Det nærmeste Natura2000-område er Habitatområde 162: Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som er beliggende ca. 6 km øst for Ladegård. Et andet habitatområde – nr. 159: Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne, er beliggende 6,5 km nordøst for Ladegård.

Depositionen fra Ladegård til de to EU-habitatområdet er 0,0 kg N/ha/år.

Samlet set vurderer Teknik & Miljø, at EU-habitatområde 162 og 159 ikke påvirkes i negativ retning af den planlagte udvidelse på Ladegård på grund af afstanden samt opblanding af kvælstof i atmosfæren.

Nærmeste §3-natur er beliggende omkring 700 m nord for ejendommen, som er overdrev mindre end 2,5 Totaldepositionen til området er beregnet til 0,2 kg N/ha/år og merdepositionen er beregnet til -0,1 kg N/ha/år

Teknik & Miljø vurderer, at overdrevet og dets flora ikke forringes af udvidelsen på Ladegård.

Det vurderes endvidere, at ingen andre naturområder beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 bliver påvirket væsentligt i negativ retning af den planlagte udvidelse på Ladegård, idet Teknik & Miljø vurderer, at der på grund af afstanden, placeringen af de nævnte naturområderne i forhold til Ladegård samt opblanding af kvælstof i atmosfæren kun forekommer en ubetydelig påvirkning af på de nævnte områder.

Det er Teknik & Miljø's vurdering, at den planlagte udvidelse på Ladegård ikke vil påvirke lokaliteter omkring Ladegård og deres naturindhold negativt, idet udvidelsen medføre at ammoniakudledningen fra anlægget reduceres, idet der anvendes både gyllekøling og gylleforsuring.

13.4 Pesticidpåvirkning

Påvirkning med pesticider kan ske gennem nedvaskning fra det dyrkede areal samt ved punktkildeforurening i forbindelse med påfyldning og rengøring af marksprøjten. Endvidere kan der ske forurening af vandløb og søer, hvis der ikke udvises påpasselighed med vinddriften. Påfyldning og vask af marksprøjte skal ske på vaskeplads eller i marken.

13.5 Påvirkning af bilag IV arter

EU-landene har vedtaget fælles regler om at beskytte naturen. Habitatdirektivet forpligter medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngel- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges.

Arternes forekomst og udbredelse opdateres løbende gennem det nationale program for overvågning af vandmiljø og natur (NOVANA).

Nærmeste lokalitet, hvor der er registreringer om bilag IV-arter er en større sø cirka 1,0 km nordøst for Ladegård. Løvfrøen findes i det sydøstlige Jylland, på Als, Bornholm, Lolland og enkelte steder på Sjælland og Fyn. Den har en meget højtlydt og karakteristisk kvækken, som gør den forholdsvis let at opdage. Løvfrøen yngler i mange forskellige typer vandhuller og vådområder., med lavvandede tidvise vandhuller og oversvømmelser på afgræssede arealer er de mest optimale. Et godt ynglested for løvfrøen kan også være gamle, lysåbne mergelgrave med lavvandede partier og god vandkvalitet. Løvfrøen har en god spredningsevne og er i stand til at kolonisere nye vandhuller og oversvømmelser op til flere km væk fra eksisterende, livskraftige bestande.

Uden for yngletiden opholder løvfrøerne sig især i brombærbuske i levende hegn, krat og skovbryn. Foruden brombær er løvfrøens foretrukne levested på land ofte tjørn, gedebled, hunderose, slåen og hassel.

Løvfrøernes fordeling i terrænet vil i de fleste landskaber være lokaliseret til de foretrukne, ideelle yngleområder, som samtidig yder dem god beskyttelse og er gode fødesøgningssteder. I yngletiden kan hannerne om dagen opholde sig i eller ved ynglestedet, men de kan også opholde sig på de samme steder, som de lever i uden for yngletiden, og vandre frem og tilbage mellem ynglestedet og levestederne på land i aften- og nattetimerne.

Uden for yngletiden vandrer løvfrøerne ofte flere km ud i terrænet, men langt de fleste individer kan leve inden for en afstand på blot 100 meter fra ynglestedet, såfremt der er tilstrækkeligt med egnede rasteområder. I praksis vil det ofte være svært at stedfæste artens rasteområde præcist, da arten kan forekomme spredt uden for yngletiden.

Løvfrøerne overvintrer nedgravet i jorden eller på andre beskyttede gemmesteder. De kan overleve let frost. Ofte vil de grave sig ned på relativt åbne steder (græsarealer). Sandsynligvis er vinterkvarterene ofte ret tæt på ynglevandhullerne.

Søen hvor den nævnte bilag IV har yngle- og rasteområde er lavvandet søer, hvis overflader næsten er dækket af Liden andemad og Svømmende vandaks. Søerne er dog ret klarvandet. Bilag IV arten og dens yngle- og rasteområder vil ikke blive påvirket af atmosfæriske kvælstofbidrag fra Ladegård, da det vil være så ubetydeligt, at det ikke vil kunne medføre en væsentlig ændring i lokalitetens tilstand. Teknik & Miljø vurderer derfor, at Bilag IV arten og dens levesteder ikke trues af den forestående udvidelse Ladegård.

14 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering

Teknik & Miljø har på baggrund af oplysningerne i afsnit ”Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug” vurderet, at der i forbindelse med driften på Ladegård er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelse af energi, næringsstoffer og vand minimeres mest muligt, således at tabene til omgivelserne bliver så minimale som mulige, samtidig med at produktionen kan foregå på et rentabelt niveau.

Med hensyn til affaldshåndtering vurderes det at følges vilkårene 2.14.5 til 2.14.15 i denne miljøgodkendelse vil driften af Dydekilde ikke medføre affaldsgener.

For så vidt angår spildevand fra Ladegård er der taget hånd om dette og det vurderes, at spildevandet håndteres fornuftigt og i henhold til gældende lovgivning på området. Se afsnit 9.11 – Spildevand.

15 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener

Den primære kilde til lugt fra dyrehold er staldventilation. Der forelægger kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår således ikke i lugtberegningerne og reguleres derfor ved hjælp af generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til placering af stalde og anlæg til opbevaring af husdyrgødning.

Lugtgenestandarderne med udgangspunkt i den nuværende og kommende produktion på Ladegård er beregnet både i henhold til FMK-vejledningen og i henhold til den nye lugtvejledning. Lugtgeneberegningerne viser, at lugtgenekriterierne ifølge Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt både i forhold til boliger i byzone, boliger i samlet bebyggelse og for enkelt beboelse i landzone.

Det er Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen af dyreholdet på Ladegård ikke vil betyde større gener for naboer i området omkring Ladegård – nærmeste nabo er beliggende cirka 315 meter syd for Ladegård.

Samlet set vurderes der ikke at være kumulative effekter i relation til lugtgener i området omkring Ladegård, idet der er forholdsvis langt til naboejendomme med et væsentligt husdyrhold.

Derfor vurderer Teknik & Miljø, at de nærmeste naboer ikke vil blive udsat for lugtgener, som overstiger et acceptabelt niveau.

Det skal dog nævnes, at der kan forekomme kortvarige perioder med lugtgener i forbindelse med udsprejning af husdyrgødning.

Med hensyn til støvgener er Teknik & Miljø's vurdering, at idet der er så langt til omboende vil disse ikke udsættes for væsentlige gener, idet støvgener i forbindelse med produktionen ofte kun vil forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt at støvudvikling kun vil give anledning til meget lokal støvudvikling. Der er næsten ingen støv fra ventilationsanlægget, idet der i alle staldafsnit anvendes vådfoder i lukket system. Samlet vurderer Teknik & Miljø, at der ikke vil være væsentligt øgede støvgener som følge af udvidelsen.

Der vil kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra Ladegård går dog ad egen privat vej.

Teknik & Miljø vurderer på baggrund af ovenstående, at der ikke vil være uacceptable støjgener for omkringboende forbundet med udvidelsen.

Det er Teknik & Miljø's vurdering, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes fluer og andre skadedyr vil blive bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det Teknik & Miljø's vurdering, at følges vilkårene 2.12.1 og 2.12.2 i denne miljøgodkendelse burde der ikke opstå fluegener og rotteproblemer.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af lys i staldene og udenfor bygningerne på Ladegård ikke vil medføre lysgener for omboende naboer, idet der er langt til disse.

16 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik

Bedst Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Technique) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse energiforbruget. Anvendelse af teknikker, der er beskrevet i BAT-byggeblade, sikre at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger op miljøet, og teknikken kan anvendes på økonomisk mulige vilkår under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper om lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v. Der er nedsat en følgegruppe under Skov- og Naturstyrelsen, som skal foretage denne vurdering. En beskrevet teknik, der lever op til alle ovenstående krav, har fået betegnelsen BAT. Er teknikken forbundet med store omkostninger, eller er reduktionen i ammoniakfordampningen minimal, har teknikken fået betegnelsen BAT-kandidat.

Teknik & Miljø har foretaget en vurdering af BAT anvendt inden for følgende kategorier på Ladegård: Energibesparende foranstaltninger, vandbesparende foranstaltninger, management, foderoplysninger, bedste tilgængelige staldteknologi, gødningsopbevaringsanlæg og bedste tilgængelige udbringningsteknik.

I det efterfølgende er ovenstående punkter gennemgået.

Energibesparende foranstaltninger:

I forbindelse med fodringsanlægget anvendes der sneglefremtræk, som er energibesparende i forhold til luftassisteret udfordring.

I den nyeste stald er der blive opsat lavenergi lysstofrør og i forbindelse med løbende udskiftning af lysstofrør i øvrige stalde udskiftes til lavenergi lysstofrør. Lyset i staldene er tændt efter behov inden for normal arbejdstid. Der er lys i staldene ca. 1½ time om morgenen og 1 time om aften vinterhalvåret og i sommerhalvåret efter behov. Tidsrummet kan dog variere.

I den nyeste stald er der combi-diffus undertryksventilation. Luftindtag sker via diffust loft kombineret med loftventiler. Luftmængden reguleres udelukkende ved undertrykket i stalden og tilføres gennem meget små huller eller porer via mineraluld. Herved opnås, at lufthastigheden er lav allerede, når luften kommer ind i stalden. Trækgener i dyrenes opholdszone minimeres. Den tilførte friskluft har ingen gennemslagskraft, og opblandingen med staldluften sker via luftstrømme forårsaget af dyrenes varmeproduktion og aktivitet. Ved at kombinere diffust luftindtag med loftventiler opvejes det diffuse luftindtags sommersvagthed med lave lufthastigheder. Ventilene supplerer i de varme perioder med stråleventilation, der giver dyrene den vigtige afkøling som er afgørende for at opretholde deres produktivitet. Ved Combi-Diffus luftindtag er nødluftindtaget samtidig integreret.

Luftudtag sker via en kombination af gulv- og tagudsugning gennem skorstene udført i polypropylen med fast-støbt inddækning, rør med luge, indløbstragt, drejespjæld, konus med regnfang og ventilator. For reduktion af energiforbruget er der valgt frekvensstyring, hvor de trinløse gulvudsugninger anvendes først, og tagudsugningen efterfølgende indkobles sekventiel.

I den øvrige stald er der undertryksventilation med combi-diffus luftindtag og loftudsugninger. Ventilatorerne er også her frekvensstyrede.

Efter hvert hold slagtesvin vaskes ventilatoren i staldafsnittene sammen med det øvrige staldinventar. Herved fjernes snavs mv. der kan yde modstand og forøge strømforbruget.

I begge stalde er der undertryksventilation, som er mere strømbesparende end fx ligetryksventilation. Investeringen i energibesparende tiltag som ventilation med frekvensstyrede udsugningsenheder, resulterer i, at der opnås en besparelse i elforbruget på ca. 50% i forhold til traditionelle spændingsstyrede udsugninger. Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperaturen i staldene og el-forbruget.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (delvis lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Vandbesparende foranstaltninger:

På Ladegård opnås der vandbesparelse ved at drikkeniplerne, som skal forsynes svinene med supplerende vand, er placeret over krybben.

Endvidere opnås der en væsentlig besparelse i vandforbruget idet vådfoderet er baseret på valle fra Klemensker Mejeri. Hele produktionen fodres med vådfoder. Da en del af vallen er vand, vil det totale drikkevandsforbrug falde i forbindelse med udvidelsen på Ladegård – der vil blive opnået en besparelse på ca. 1600 m³ i forhold til nudriften ved at basere vådfodringen på valle.

Ved vask af stalde anvendes iblødsætning, hvorefter staldene dagen efter vaskes med vaskerobot. Vaskerobotten monteres med en almindelig højtryksrenser og vasker efter et forprogrammeret program. Vaskerobotten vil kunne rengøre 80-90% og en efterskylning vil derfor være nødvendig, hvilket dog ikke vil resultere i at vandforbruget vil afvige fra normen.

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT i relation til vandforbrug.

Management:

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På Ladegård er der taget følgende forholdsregler:

Overbrusningsanlæg anvendes i staldene i henhold til anbefalingerne fra Dansk Svineproduktion for at sikre mindst muligt "svineri" på det faste gulv, hvilket giver en god staldhygiejne og der med også en lavere ammoniakfordampning.

Driften planlægges, så der under normale omstændigheder aldrig er overbelægning i stierne. Der tages dog forbehold for eventuelle strejker på slagteriet eller lignende uforudsete omstændigheder.

Vand- og elforbrug opgøres en gang årligt.

Forbrugt mængde af foder opgøres fire gange årligt i forbindelse med effektivitetskontrol.

Der føres journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.

Der er lavet en beredskabsplan, så forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle og brand m.v. er beskrevet.

På baggrund af ovenstående vurderes det, at ansøger bruger BAT inden for management.

Foderoplysninger:

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring, hvilket der heller ikke er i denne miljøgodkendelse.

Vådfodring giver en bedre foderudnyttelse end tørfodring, og en mindre ammoniakfordampning. Ansøger har erfaring med, at foderforbruget kan reduceres med op til 0,3 FE pr. kg tilvækst ved omlægning til vådfodring. Der har tidligere været anvendt fasefodring, men erfaringer fra besætningen viser, at foderudnyttelsen ved vådfodring er så god, at fasefodring ikke kan gøre den meget bedre, og at effekten ved fasefodring derfor ikke står mål med den ekstra indsats, der er ved at have flere foderblandinger.

Udfodringssystemet er dog bygget til at kunne håndtere fasefodring, og ansøger vil måske senere anvende fasefodring igen. I fodringen indgår valle fra mejeriet i Klemensker. På denne måde udnyttes et restprodukt, og pga. vandindholdet i vallen reduceres forbruget af drikkevand. Foderet tilsættes fytase.

Det vurderes, at der anvendes BAT i forhold til foder og udfodringssystemer.

Bedste tilgængelige staldteknologi:

Med hensyn til BAT og staldsystemer er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet fra bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger:

I BREF står der, at følgende staldsystemer er BAT:

- Et fuldspalte gulv med et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle
  - Et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler med hældende væg og et vakuumsystem eller
  - Et delvist spaltet gulv med ventralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevæg og en hældende gødningsbeholder.
- Ifølge Dansk Svineproduktion er de 2 sidstnævnte staldd typer hollandske typer, som ikke har fundet udbredelse herhjemme.

Endvidere findes der 3 BAT-byggeblade:

- Delvist spaltegulv med 1/3 spaltegulvsareal

- Delvist spaltegulv med skraber og køling af kanalbund
- Luftvasker med syre, rensning af 60% afgangsluft.

På Ladegård er den ældre stald indrettet med delvist spaltegulv med 50% fast gulv. Og den nyeste stald indrettes med delvis spaltegulv med 1/3 fast gulv. Delvist spaltegulv har en lavere ammoniakfordampning end fx fuldspaltegulv, da gyllekummen er reduceret og gylletemperaturen er lavere. Ansøger har fra sine eksisterende stalde erfaring med, at en stor andel fast gulv i stierne giver mere ”svineri”, mens det er lettere at holde gulvet tørt og rent, når der er en mindre andel af fast gulv. Endvidere taler valget af vådfodring for, at andelen af fast gulv ikke skal være den dominerende part, idet svinene har tendens til at pjaske med væskefasen af foderet, hvilket resulterer i glatte gulve, hvis der er tale om fast gulv, og dermed øges risikoen for, at svinene skrider ud i hofterne. Dette er grunden til, at der ikke er valgt 50-75% fast gulv.

Der er etableret gyllekølingsanlæg i den nyeste stald. Gyllekølingsanlægget giver en lavere temperatur i gyllen og dermed en reduktion i ammoniakfordampningen på op til 30% afhængig af, hvor meget der køles, og om anlægget kører hele året. Varmen fra gyllen vil blive anvendt i andre bygninger på ejendommen, herunder i forrummet, hvor der på nuværende tidspunkt er elopvarmede gulve, samt til tørring af staldene i forbindelse med vask. Ved nudriften anvendes dieseldrevet varmekanon til tørring af staldene, det vil sige der opnås en energibesparelse ved, at staldene i stedet for tørres ved hjælp af den genindvundede varme fra gyllekølingsanlægget. .

Delvist spaltegulv med gyllekølig vurderes at være BAT inden for staldeknologi.

Endvidere er der moteret forsøringsanlæg på den nyeste stald, som ligeledes er i drift.

Gødningsopbevaring:

Da der er tale om:

- En stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- Lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt, således at det hele tiden sikres at beholderen bund og vægge er tætte.
- Der er ingen spjæld, men alt overpumpes via neddykket rør
- Gyllen omrøres kun umiddelbart før udspreddning
- Beholderen er overdækket med naturligt flydelag, og forbeholder som opføres i forbindelse med det ansøgte projekt overdækkes med fast overdækning og beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrol, vurderes det, at der er BAT med hensyn til gødningsopbevaring jf. BREF.

Bedste tilgængelige udbringningsteknik:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspredere til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer inden for 6 timer,
- krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,

- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelsen. Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Da arealerne er jordbundstype 6 (lerjord) og der primært dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. På sort jord og græsmarker inden for bufferzoner omkring følsomme naturområder, bliver gyllen dog nedfældet jf. lovkrav.

Det vurderes, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Teknik & Miljø vurderer samlet, at kravet om bedste tilgængelige teknologi inden for de områder loven om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug stiller krav om, er opfyldt på Ladegård.

Kravet om 25 % reduktion er overholdt, idet der er opnået en reduktion i ammoniakfordampningen.

Teknik & Miljø vurderer dette opfylder kravet om, at der skal anvendes BAT-teknologi på ejendommen.

Samlede ammoniakemission fra produktionen i forhold til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdi for svinebesætninger

Beregningen af BAT-niveauet beregnes ud fra Miljøstyrelsens vejledning ”Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)”.

Slagtesvinestald 1:

Stalden er en eksisterende stald med delvist spaltegulv med 50-75% fast gulv. Dette staldsystem har en emissionsgrænseværdi på 0,29 kg ammoniak-N pr. produceret slagtesvin.

Der regnes med 5700 slagtesvin. Vægtklassen er 30-117 kg, hvorfor der skal korrigeres for vægt i beregningen.

Beregnet emissionsgrænseværdi for stald 1:

$$5700 * 0,29 * (((117-30) * (20,95 + 0,177 * (117+30))) / 3190)) = \mathbf{2.0006,00 \text{ kg N}}$$

Slagtesvinestald 2:

Stalden er en nybygget stald bygget efter, at den eksisterende miljøgodkendelse blev givet. Fordi der skal ske en fornyet sagsbehandling af den eksisterende miljøgodkendelse, betegnes denne stald her i BAT-beregningen derfor som nyetablering.

Der regnes med 7300 slagtesvin, og emissionsgrænseværdien for denne stald er derfor 0,29 kg ammoniak-N pr. produceret slagtesvin. Vægtklassen er 30-117 kg, hvorfor der skal derfor korrigeres for vægt i beregningen.

Beregnet emissionsgrænseværdi for stald 2:

$$7300 \cdot 0,29 \cdot (((117-30) \cdot (20,95 + 0,177 \cdot (117+30))) / 3190) = \mathbf{2.711,82 \text{ kg N}}$$

Samlet

Det samlede BAT-emissionsniveau kan derfor beregnes til:

4.717,82 kg N/år

Iflg. beregninger i husdyrgodkendelse.dk er den beregnede ammoniakemission på **2.847,33 kg N/år**.

Produktionen opfylder dermed kravene til BAT.

Herunder redegøres for valg af BAT-teknologier.

Foderkorrektioner

Der er ikke anvendt foderkorrektioner i ansøgt drift.

Gulvtyper

Der er delvist fast gulv med hhv. 50-75% fast gulv i stald 1 og 25-49% fast gulv i stald 2. Delvis spaltegulv er det bedste tilgængelige staldsystem for slagtesvin. Gulve med 50-75% fast gulv giver en lavere ammoniakfordampning end gulve med mindre andel fast gulv. Men ansøger har fra sin eksisterende stald – stald 1 - erfaring med, at en stor andel fast gulv i stierne giver mere svineri, mens det er lettere at holde gulvet tørt og rent, når der er en mindre andel fast gulv. Dette er grunden til, at der er i den nye stald – stald 2 – er valgt delvis spaltegulv med 25-49% fast gulv. Ansøger anvender i stedet andre virkemidler for at reducere ammoniakfordampningen.

Gyllekøling

Der er i stald 2 etableret gyllekølingsanlæg. Når gyllen køles, reduceres ammoniakfordampningen. Den varme, som udvindes af gyllen, anvendes til at opvarme andre bygninger på ejendommen, herunder stuehuset. Gyllekølingsanlægget blev installeret i forbindelse med byggeriet af stald 2 og har været i drift, siden stalden blev taget i brug. Anlægget skal give en ammoniakreduktion på minimum 25% som gennemsnit over året.

Gylleforsuring

Der er etableret gylleforsuringsanlæg og dette er tilkoblet begge staldafsnit. I stalde med 50-75% fast gulv forventes der en reduktion i ammoniakemissionen på 65% ifølge MST's Teknologiblad for gylleforsuring i slagtesvinestalde. I stalde med 25-49% fast gulv kan der forventes en lidt større reduktion (68%). I beregningen i Husdyrgodkendelse.dk er der indsat en reduktion på 65% som gennemsnit over året.

Gyllekøling

Der er i stald 2 etableret gyllekølingsanlæg. Når gyllen køles, reduceres ammoniakfordampningen. Den varme, som udvindes af gyllen, anvendes til at opvarme andre bygninger på ejendommen, herunder stuehuset. Gyllekølingsanlægget blev installeret i forbindelse med byggeriet af stald 2 og har været i drift, siden stalden blev taget i brug. Anlægget skal give en ammoniakreduktion på minimum 25% som gennemsnit over året.

Fravælges brug af gyllekøling beregnes ammoniakemissionen i husdyrgodkendelse.dk til 2.875,37 kg N/år. BAT kravet kan således opfyldes uden brug af gyllekølingen.

Luftrensning

Luftrensning er en omkostningstung teknologi, som ansøger har fravalgt til fordel for andre ammoniakreducerende virkemidler, som er billigere og enklere i drift.

Gylleopbevaring

Der er på ejendommen en gyllebeholder på 2700 m³. Gylletanken er en åben beholder med flydelag. Flydelaget tilses og opretholdes, så gyllebeholderen opfylder kravene vedr. opbevaring af husdyrgødning. Fast overdækning af gyllebeholderen er fravalgt til fordel for andre ammoniakreducerende virkemidler, som er billigere pr. kg reduceret N.

På baggrund af ovenstående finder Teknik & Miljø, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen samt resurseforbruget fra anlæg og arealer ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik jr. Husdyrlovens §19. Endvidere vurderer Teknik & Miljø, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlig indvirkning på miljøet, såfremt vilkårene i denne miljøgodkendelse overholdes.

17 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier

Ladegård er i henhold til Regionkommuneplan 2005 placeret i landzone og i et område, som er udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle bygninger er opført i tilknytning til den eksisterende 3-længet gård og således udgør ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed. Ejendommen ligger for enden af Ladegårdsvej, som er en lukket vej, som er en sidevej til offentlig vej og hovedparten af ejendommen er ikke synlig fra Brogårdsvej. I forbindelse med besætningsudvidelsen skal der ikke opføres nye bygninger eller opbevaringsanlæg, og dermed sker der ingen bygningsmæssige ændringer omkring Ladegård.

18 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget

I forbindelse med et eventuelt ophør af husdyrproduktionen vil samtlige produktionsbygninger blive rengjort og sikret for rottetilhold. Bygninger vil blive vedligeholdt, således at ejendommen ikke vil fremtræde misligholdt. Teknik & Miljø vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

19 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse

19.1 Alternative løsninger

Udvidelsen sker i eksisterende bygninger, og andre alternativer er ikke relevante, idet rammerne til produktion af de 500 ekstra slagtesvin allerede er tilstede på Ladegård.

Det er Teknik & Miljø's vurdering, at selvom den alternative placering havde været muligt, ville dette ikke have påvirket miljøet mindre end det ansøgte.

19.2. 0-alternativ

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres.

Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. 0-alternativet er at oprethold produktionen på det nuværende produktionsniveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på Ladegård.

Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring Ladegård ikke øges yderligere.

Det er Teknik & Miljøs vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på Ladegård ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende godkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på Ladegård, er det Teknik & Miljøs vurdering, at udvidelsen på Ladegård ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring Ladegård end ved den nuværende produktion – jf. afsnit 15 om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Teknik & Miljøs vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på Ladegård, ville være en begyndende afvikling af produktionerne.

Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagteriet, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

20 Afværgeforanstaltninger

20.1 Tekniske foranstaltninger

Der er monteret såvel gyllekøling som gylleforsuring på den nyeste af staldene på Ladegård. Disse to tiltag mindsker ammoniakudledningen betydeligt fra stald og lager.

20.2 Håndtering af husdyrgødning

Der nedfældes gylle til vårafgrøder inklusiv majs, hvilket mindsker ammoniakfordampningen ved udbringning..

21 Samlet konkluderende vurdering

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampningen og ammoniakdepositionen til omkringliggende naturarealer. Anlægget ved Ladegård er beliggende mere end 1000 m fra naturområder, der er beskyttede i form af bufferzoner. Desuden vurderes vandmiljøet ikke at blive påvirket væsentlig af næringsbelastning fra overfladisk afstrømning.

Kravet om 25% reduktion af ammoniakfordampningen på udvidelsen i henhold til Lov nr. 1572 af 20. dec. 2006 er opfyldt, idet der er opnået reduktion i ammoniakfordampningen ved at have delvist fast gulv i eksisterende stald, delvis spalter i ny stald og lukket ny fortank.

Landskabeligt vurderes der ikke at ske ændringer omkring Ladegård, idet produktionsudvidelsen sker i eksisterende bygninger. Produktionsbygningerne ligger samlet og knytter sig til den oprindelige ejendom, således at bebyggelsesarealet og ejendommens færdelsesareal udgør en samlet enhed.

22 Generelle forhold

22.1 Tidligere offentliggørelser

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø meddelte den 10. maj 2008 §12-miljøgodkendelse til Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne. Denne miljøgodkendelse blev påklaget, og Miljøklagenævnet hjemviste godkendelsen til fornyet behandling, idet den ikke opfyldte BAT-kravet i henhold til Miljøstyrelsens vejledning fra juni 2010. Vejledningen var ikke kendt og tilgængelig på ansøgningstidspunktet og ej heller på tidspunktet, hvor miljøgodkendelsen blev meddelt. Teknik & Miljø har nu genbehandlet

ansøgningen om §12-miljøgodkendelse til Ladegård, således at §12-miljøgodkendelsen lever op til Miljøstyrelsens BAT-emissionskrav.

22.2 Klagevejledning

Regionskommunens afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagen. Evt. klage skal være skriftlig og indsendes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, Skovløkken 4, 3770 Allinge eller på Teknikogmiljoe@brk.dk

Herfra videresendes klagen til Natur & Miljøklagenævnet, der vil behandle klagen.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af din klage, at du indbetaler et gebyr på 500 kr. Du modtager en opkrævning på gebyret fra Natur- og Miljøklagenævnet, når nævnet har modtaget klagen fra Bornholms Regionskommune. Du skal benytte denne opkrævning ved indbetaling af gebyret.

Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller

klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Klagefristen er 4 uger fra 7. maj 2014.

Bilag 1 – kort med angivelse af §3-områder og EU-habitatområder i forhold til Ladegård

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ladegård

- Ejendom
- EU-habitatområde
- Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3
- Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3
- Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3
- Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3
- Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens
- Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3
- Nærområde for vandindvinding
- Lavbundsarealer
- Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3
- Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3
- Terrænhældning over 12 grader
- Terrænhældning fra 6-12 grader
- Bufferzoner omkring §7 natur

Bilag 2 – Anlægstegning

